

V pričakovanju uspešnega zimskega zatiranja varoj v družinah brez zalege

Mira Jenko Rogelj, mira.jenkorogelj@vf.uni-lj.si

Učinkovito poznojesensko oz. zimsko zatiranje varoj je eden izmed poglavitnih pogojev za vzdrževanje nizke napadenosti čebeljih družin v začetku čebelarke sezone. Najpogostejši dejavniki tveganja, ki so bili v čebeljih družinah kranjske čebele ugotovljeni pri poznojesenskem in zimskem zatiranju varoj:

- **Navzočnost zalege zmanjša učinkovitost zdravljenja.** Na območjih s toplejšim podnebjem je ob stalni navzočnosti zalege zaradi tega še toliko pomembneje dosledno in pogosteje preverjati napadenost družin z varojami.
- **Preseganje dopustnih mej napadenosti** čez poletje in neupoštevanje navodil pristojne veterinarske stroke o zatiranju varoj (dokumentirana izvedba veterinarskih izobraževanj in delavnic v vsem letu 2016 in v glasilu Slovenski čebelar: A. Jurić, SČ 6/2016, str. 224–226). Zaradi želje po čim večji količini pridelka so nekateri čebelarji letošnje poletno zatiranje varoj začeli šele po septembrskem točenju hojevega oz. ajdovega medu.
- Visoka stopnja obremenitve različno močnih družin z varojami je **bolj tvegana za družine s starejšimi maticami.**
- Če čebelarimo **brez doslednega izvajanja priporočenih apitehničnih ukrepov** ob primernem času za določen mikroklimatski prostor. Sposobnosti čebelarjev pri spremljanju in dožemanju razvoja čebeljih družin z razlikami v populacijski dinamiki varoj se precej razlikujejo. Zato vse čebelarje, ki v določeni situaciji ne najdejo prave rešitve, pozivam, da za pomoč glede ustreznih apitehničnih ukrepov v določenem času prosijo svetovalno službo JSSČ za tehnologijo čebelarjenja in glede zdravljenja čebeljih družin pristojnega veterinarja NVI.
- Objava različnih **tehnoloških izboljšav in čebelarskih praks, ki jih niso preizkusili in priporočili svetovalci JSSČ za tehnologijo čebelarjenja**, v reviji Slovenski čebelar je lahko zavajanje čebelarjev.
- Na podlagi mesečnih tehnoloških nasvetov v rubriki »Čebelarjeva opravila v oktobru (SČ 10/2016, str. 339–340) lahko sklepamo, da čebelarji prezimujejo tudi »družine«, ki zasedajo do tri sate. Ob specifični slovenski tehnologiji čebelarjenja z zaščiteno kranjsko čebelo v številnih izpeljankah različnih panjskih sistemov se sprašujem, kako daleč smo še od realnosti naših severnih čebelarskih sosedov, katerih **zazimljene rezervne družine bodo prihodnje leto postale gospodarske družine.**
- **Nepreverjanje napadenosti družin z varojami.** Preverjanje mora postati sestavni del čebelarjenja v slehernem čebelarstvu v ključnih obdobjih leta.

Obvezni posegi pred izvedbo poznojesenskega oz. zimskega zatiranja varoj z ustrežno pripravo čebeljih družin:

- Vse potrebne tehnološke posege je nujno opraviti v toplih izletnih dnevih najmanj teden dni pred začetkom zatiranja varoj.
- Odstraniti je treba mediščno satje.
- Med satniki in na podnicah je treba mehanično odstraniti vse prizidke voska, ki bi utegnili oteževati vstavitve zdravilne raztopine in preverjanje števila varoj.
- Prostornino panja s potrebno zalogo ustrezne hrane za preživetje zime je treba prilagoditi živalnosti družine.
- Oceniti moramo trenutni status posamezne družine (živalnost, zasedenost ulic).
- Ugotoviti moramo stopnjo napadenosti z varojami.

- Pod čebeljo gručo je treba namestiti očiščeno ustrezno testno podnico za preverjanje števila varoj.
- Spremljati moramo tudi dolgoročno vremensko napoved.

ZIMSKO ZATIRANJE VAROJ izvajamo pri vseh družinah sočasno in z eno samo vrsto zdravila, kadar so zunanje razmere ustrezne:

- Zdravili **Apibioxal** in **Oxuvlar** uporabljamo pri zunanji temperaturi **najmanj +5 °C (optimalna temperatura je +10 °C)**, in to na dan, za katerega je napovedano lepo vreme, ki bo trajalo še najmanj **dva do tri dni po zdravljenju, tako da čebele lahko izletijo iz panjev in se otrebijo v naravi.**
- Zdravilo **Varidol** uporabimo pri zunanji temperaturi **najmanj +10 °C**, ko je čebelja gruča še nekoliko razpuščena (zaradi česar bo prodor dima v gručo boljši).

Ob vsakem zdravljenju čebeljih družin mora čebelar obvezno upoštevati **uradno navodilo proizvajalca za uporabo določenega zdravila**. Zaradi posebnosti življenjskega prostora čebeljih družin kranjske čebele se je **pred uporabo priporočljivo posvetovati s pristojnim območnim veterinarjem.**

OPOZORILA pred začetkom zimskega zatiranja varoj:

- **Zdravila, ki vsebujejo oksalno kislino (Apibioxal, Oxuvlar), pri zimski generaciji čebel uporabljamo samo enkrat.**
- Zaradi velikega števila varoj v zimski generaciji čebel se občutno zmanjša moč družin.
- Na zmanjšanje zimske gručice vplivajo neugodne vremenske razmere (neuspešna vrnitev čebel v panje po iztrebljenju) in vznemirjenje čebel.
- Ustrezno količino (prilagojeno zasedenosti ulice) zdravilne raztopine je treba kapati (pršiti) neposredno po čebelah v čebelji gručici.
- Zazimitev slabičev vodi v neuspešno prihodnjo čebelarstvo sezono.

Čebele moramo **zdraviti** ob upoštevanju **vseh predpisanih zaščitnih ukrepov** varovanja našega zdravja, hkrati pa moramo preprečiti onesnaženje okolja. Vse podatke o opravljenem zatiranju varoj je treba v skladu z zakonodajo sproti zapisovati v Dnevnik veterinarskih posegov.

Ob morebitnem **sumu neželenih posledic** zdravljenja (stranski neželeni vplivi, ki niso navedeni v navodilu proizvajalca zdravila, odmiranje čebel, slaba učinkovitost zdravila, večja količina ostankov zdravil v medu od dovoljene) mora čebelar o tem takoj obvestiti **veterinarja, ki mu je zdravilo izdal, ali neposredno Javno agencijo za zdravila in medicinske pripomočke.**

Ustrezne analize škodnih vplivov na čebelje družine lahko pristojne službe opravijo le ob takojšnji prijavi škodnega pojava pri čebelah! Ob tovrstni prijavi mora čebelar ves dokazni material pustiti na kraju dogodka!

Število odpadlih varoj mora čebelar (v priporočljivi zaščitni opremi) preveriti po **enem do treh tednih od končanega zdravljenja.**

Vsak čebelar, ki čebelari na območju Slovenije, dobi **zdravila za zimsko zatiranje varoj** pri pristojnem veterinarju. Ta mu bo poleg navodil proizvajalca zdravila ob morebitnih specifičnih dokumentiranih situacijah in izkazani potrebi čebelarja podal še podrobnejša navodila glede izvedbe zdravljenja. Takšna navodila bo dobil tudi ob predložitvi **Dnevnika veterinarskih posegov** pristojnemu **veterinarju NVI. Javno so objavljene vse veterinarske organizacije, pristojne za preskrbo z zdravili za čebele.**